

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE:
Apare de trei ori pe săptămână.
Pe o lună. 25 Lei
Pe un an. 260 Lei

RĂVAS

Intru'nceput era idea națională. Așa a spus-o P. S. Părintele Ciorogariu la ședința festivă „Astra” ținută în sala primăriei din Oradea-Mare. Unversul a determinat naționalitatea prin dogmele firești ale naturii. Dumnezeu a dat suflul conștiinței, de a se manifesta. Aceea ce firea a fixat între granițe, a fixat dumnezeirea în popoare. Idea națională a devenit religiea vremurilor, și astăzi conștiința și fericirea mergem alături cu geniul Neamului, vedem limpede pedestalul care trebuie să-l urcăm. Idea națională a prăbușit internaționalismul scos din zdrențele războiului, a învins omul de cultură și naționalitate. Umanitarismul, o idee generală, a devenit condiționată de munca națională a clădirii sufletului.

1 Decembrie nu a fost un contract, — a spus părintele Ciorogariu — a fost o revelație. Așa a învins Idea Națională.

Doctorul Lupu în Camera română își joacă jocul ridicol care și l'a luat. Noi nu confundăm ideile frumoase ale partidului țărănesc cu acțiunea Domniei Sale. Își ia rolul de denunțator și nu poate dovedi. Vine apoi și dă în aghiotantului Ministrului Moșoiu, în deputatul Negulescu, și crede că a terminat. Nu i așa! Pentru bihoreni există o dogmă, învățătura veche în lupte grele. În Camera trebuie să-ți spui părerea și mai precizat, nu numai în 4 cuvinte. Atunci adevărul sub nici o formă nu se va putea acoperi, și demagogia nu va eși biruitoare. Deputații Bihariei au și trebuie să ia cuvântul!

D-l Leanca, deputat țărănist, orator bun, autodidact, om cu suflet și concepții, a expus la Camera situația din Basarabia. El vede lucrurile în componerea lor organică mai aspru și lipsurile prea evidente.

D-l profesor Iorga îl ripostează avea drept să facă observații.

D-l Madgearu un discipol de-al său îl apostrofează cu inconsecvență, și d-l profesor Consecvența în politică înseamnă de a contribui să se facă binele după evenimentele în al căror salt uriaș chiar astăzi nu se cunosc granițe.

Era spre sfârșitul lunii Noiembrie a anului 1918. Revoluția zilelor din Octombrie a schimbat suprafața Europei; principiul de autodeterminare a eșit biruitor. Consiliul Național român din Viena a avut conducerea spirituoasă a destinelor poporului românesc din Ardeal, Banat și părțile Maramureșene.

Gărzile naționale s'au organizat după tipul gărzilor cehesti — jugoslave iar pe uniforme ofițerului și soldatului vechiu austro-ungar și în „cocarda” chipiului cu mândrie s'a fixat tricolorul românesc. Erau zile de o frumusețe rară, de un entuziasm magnific, și de un delir neobișnuit.

Penele jandarmului maghiar încă nu și-au pierdut groaza de odinioară, cruzimea trupelor germane din retragere era în amintire, Tisza cu pumnul înceștat trăia încă, și reneșterii lui erau pe muncă. Terenul din Ardeal nu era potrivit pentru centru de organizare. Politicește viitorul românilor a trebuit să se croască de acolo, de unde și-a primit lovitură din urmă a camarilei din jurul Habsburgic, atunci când împăratul Carol al IV-lea a dat elementului maghiar absolută libertate în cărmuirea românilor și rezolvarea chestiunilor lor interne. „Mâna liberă” — le-a croit cavalerilor încrezuți de succesele din războiu, lovitură de moarte.

Înțelepții noștri conducători în frunte cu D. Iuliu Maniu, scăpați abia în curând din serviciul militar, după înțelegerea luată cu fruntașii celorlalte naționalități, a hotărât organizarea independentă a elementului românesc. Neobosit, D. Maniu, pe drumuri la Praga, Budapesta, Arad, Oradea, Blaj organizează forțele pentru marea zi, ce se pregătise. El a fost președintele Consiliului Național român din Viena. De acolo a eșit scântea — Alba-Iulia. Și D. Maniu a alergat la prietenii săi, la vechii luptători, a adunat încă odată elementele românești din Viena în jurul său. Înțeles fiind cu Hodja, Juriga, Hlinka și cu guvernul provizoriu din Praga, urmat de o pleiadă de tineri și bătrâni ofițeri și civili devotați, pleacă spre Alba-Iulia, unde s'a convocat pe ziua pe 1 Decembrie 1918 marea adunare a românilor de dincoace de Carpați, ca să hotărască asupra sorții lor, și să determine calea destinului.

Așa s'a adunat mulțimea copleșitoare, națiunea românească, contra tuturor șicanelor puse de autoritățile maghiare rămase încă pe locurile, prin sânge și foc, în Piața Cetății din Bălgrad, unde au căpătuit eroicii martiri ai conștiinței românești pe Horia Cloșca și Crișan.

Cine nu poate aprecia clipele de atunci? Decisele ori cum ar fi fost!

pregătite, s'au adus din convingerea tuturor, cu consimțământul tuturor românilor. „Unirea fără condiții cu Patria Mamă” s'a decretat.

În aceste cuvinte și-a turnat Ardealul întreaga sa nădejde. Acesta a fost simbolul neștrămutat al lupțelor pecetluite de zăvorul închisorilor străine.

Aceasta a fost credința ce a trăit în noi și care am supt-o din sinul mamei noastre credincioase.

Acesta a fost sufletul nostru curat și deschis; acesta altarul la care am servit, și înaintea căruia ne-am plecat. Aci s'a ales Rege al tuturor românilor Ferdinand I, aci s'a pecetluit soarta noastră pentru vecinicie, aci e locul unde astăzi se ridică glorioasă biserica încoronării.

Bogăția Neamului întreg s'a adunat, ca să împărtășească din comorile ei norodul ingenunchiat în rugăciuni de mulțumită.

Cinci ani de unificare, 5 ani de consolidare ne despart de zilele mărețe, și în acești 5 ani s'a făcut mult bine și mult rău, s'au creat multe desamăgiri, și s'ad pierdut multe speranțe. În credința că sclăvia și-a rupt lanțurile, serbează întreg românismul dimpreună cu „Astra” amintirea zilei de 1 Decembrie 1918.

Șt. Mărcuș.

Serbătorirea zilei de 1 Decembrie în Oradea-Mare

Ziua de 1 Decembrie a fost sărbătorită în orașul nostru cu tot fastul. Programul organizat de secția locală a „Asociației pentru literatură și Cultura poporului Român” pe care îl anunșasem la timp a decurs în tocmă. La ora 10 s'a oficiat în amândouă catedrale din localitate serviciul divin.

La Biserica greco-orientală a oficiat P. S. S. Roman Ciorogariu asistat de întregul cler. După serviciul divin, d-l general Hanzu, comandantul garnizoanei, după trecerea în revistă a companiei de onoare formată de trupa regimentului 85, în frunte cu muzica militară, a ținut trupelor o scurtă cuvântare înălțătoare prin care arată importanța zilei. După aceea asistența s'a îndreptat în spre sala festivă a primăriei.

Asistența. Au participat la această serbare toate oficialitățile civile. Am văzut pe d-l insp. administrativ I. Peter d-l Prefect al poliției A. V. Cățana dr. Aurel Lazar președintele Astei.

Em. Fildan, proc. gen. Gh. Popa notar public, Bunea, C. Bucico prim. orașului, dr. Mangra, dr. Benedek, Hovany rectorul academiei de drept, Gogan inspectorul Inv. secundar, Gh. Tulbure insp. Inv. primar, corpul didactic întreg cu școlile, autoritățile militare în frunte cu d-l general Hanzu, colonel Solomon com. brigazii, col. Ioanid, I. col. Florescu, maior

Albu etc. Canonicul dr. Iacob Radu, o delegație a uniunii meseriașilor în frunte cu d-l Muth, și cu public enorm.

La ora 11, după cum era stabilit în program, somptuoasa sală festivă a primăriei era tixită. Iau loc la tribună pe scaunul prezidențial dr. Aurel Lazar, președintele depărtământului „Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului Român” iar la dreapta sa P. S. S. Episcop Roman Ciorogariu la stânga d-l general Hanzu, comandantul garnizoanei.

Primul ia cuvânt d-l dr. Aurel Lazar

Cuvântarea d-lui dr. Aurel Lazar

Omul este condamnat la luptă, la suferințe! Vrea să fie stăpânul lumii îl îndeamnă o ambițiune infinită. A zidit turnul Vavilonului, cugetând, că forța și trufia sunt mijloacele stăpânirii, și-a pierdut însă armonia, câștigându-și un nou rival, un puternic dusman: pe celalalt om, vorba căruia n'o mai înțelegea!

Și a primit o nouă osândă: să-și zidească turnul alb al păcii, al armoniei! O muncă înceată, — de mil de ani, — căci cărămidele-s cu sânge, și val! trebuie spălate cu lacrimile sufletelor îndreptate!

Mithosul diferențierii de rasă, — este și mithosul războiului! Omul și-a început lupta pentru cucerirea naturii, — apoi pentru cucerirea ce a câștigat celalalt om . . .

Ori natura cucerită, ca numai servește omului din porunca Tainei celei mari! Vieți, milioane, valori imense pierdute în lupta aceasta denotă stăpânirea ciudată, închipuită . . .

Iar lupta între oameni!? Mithologia, legendele, filosofia și știința nu pot deslega aceasta enigmă, acest fatum al omului!

Istoria omenirii este o rotațiune plină cu enigme și contraste! Classicismul — vandalismul — martiriul supra omenesc al credinței — netoleranța până la închiziții; imoralitate exasperată — aschietismul rigid; pauperismul — bogății imense; progresul strălucitor al științei — analfabetismul cras; principiile mari ale revoluției franceze — războaiele incontinuu ajungând epopea tragică în ultima cataclismă mondială!!

Am schițat numai câteva contraste, dar sunt sute și mii!

În aceasta luptă continuă Voinea Creatorului i-a hărăzit omului frământat spre mângâierea, întărirea, salvarea lui: cultura! Cultura a carei ciment este credința sufletului.

Când sociologia va restabili toate legile ale dezvoltării societății și le va analiza toate fenomenele-aceleia, când se va construi adevărata geologie a societății: se vor cunoaște complet efectele dinamice și statice ale culturii!

Și atunci vom vedea ca pe o hartă, că orice eveniment istoric care a însemnat progres pentru

(Urmare în pagina 2-a.)

Ștampilarea titlurilor de rentă. Ministerul Finanțelor (Datoria Publică) prin ordinul circular No. 156.025 din 20 Oct. a. c. face cunoscut atât publicului cât și tuturor instituțiilor deținătoare de titluri de rentă română emise între anii 1889 și 1913 inclusiv, sau care le dețin ca gaj sau garanție, că Comisiunea Centrală de Ștampilare instituită pe lângă acel Minister, a hotărât termenul de 1 Decembrie 1923, până la care se mai pot depune la Ministerul Finanțelor — Direcția Datoriei publice — atât cererile noi de ștampilare cât și cazurile de apel.

Spărgători arestați. Poliția locală a arestat azi trei indivizi cari de câțiva timp operau spargeri la vagoane furând. Spărgătorii au fost predați parchetului.

Croitorul

ALEX. KOROM

confectionează cele mai moderne costume bărbătești cu prețuri moderate. Pregătește costume și din stoffe aduse.

ORADEA-MARE.
Strada Csengeri No. 14

Taxele de export se vor calcula în diferite valute. Suntem informați că noile taxe de export fixate pentru grâu, secară, făină, semințe de floarea soarelui, etc., vor fi calculate în diferite valute în vederea perceperii din partea exportatorilor. Se știe că în ultimul timp celelalte taxe de export la cereale (orz, ovăz, porumb) fuseseră unificate în franci francezi și anume 1652 franci de vagon. Sistemul acesta nou nu este însă avantajos pentru producători, de oarece exportatorul va calcula la cumpărare, valuta la care leul este vai scăzut, iar la export va plăti în valuta la care leul este mai ridicat.

Toti cei cari vreau să petreacă clipe plăcute să meargă la varietul

„Parisien Grill”

Programe alese, băuturile cele mai bune și tot confortul.

Urmăriri. Azi a sosit în localitate un agent al poliției din București care urmărește pe indivizii Sachelarie, Kohn Kauer și Schwarz cari au operat un furt de îmbrăcăminte dela un magazin din București.

Contele Széchenyi, Starea sănătății contelui Széchenyi, care se înrăutățise ieri, azi s'a ndreptat.

Ludovic Schwartz, proprietarul bodegei „Lucullus” s'a declarat insolvent. La activ are 120.000 lei și fa pasiv 750.000. A cerut concord lorțat fără a fi declarat falit.

Intr'o ședință a parlamentului deputatul Madgearu a atacat politici, externă a României.

Doriți să vă
aprovizionați eficient cu albituri și cioarapi? Incercați odată la

Bermann
Pasagiul „Vulturul Negru”

Baroul avocaților din Oradea-Mare va deschide Cercul de studii în ziua de 8 Decembrie cu conferința de deschidere, care o va ține Decanul baroului avocațial Dr. Demetriu Kis, tratând despre Conștiința în relația cu dreptul.

In Ungaria mai sunt internați 500 români. Ziarul „Satu Mare” află dela un român sosit din Zalaegerszeg (Ungaria), că în legăru de acolo, în baraca No. 14, se află internați 500 români, 400 supuși iugoslavi și 200 francezi, italieni și cehoslovaci. Cel mai mulți dintre ei sunt în pielea goală. Din cauza mizeriei îngrozitoare ce o îndură acești nenorociți, mulți dintre ei au ajuns nebuni, tuberculoși și epileptici. Baraca No. 14 este așezată la marginea taberei și de câte ori venea câte o comisie străină, autoritățile maghiare spuneau că baraca nu este locuită. Așa s'a făcut că baraca în chestie nu a fost vizitată de nici o comisie. Tot acel român, scăpat din lagăr, povestește că mulți dintre cei internați se roagă de soldați să-i împuște. Oare guvernului nostru o fi având cunoștința de aceste lucruri?

Antistia orașului Oradea-Mare.
No. 16514/1923.

Publicațiune I

Antistia orașului ca autoritate industrială obsearvă, că unele bănci și întreprinderi publică în ziare, că primesc pentru înmagazinare diferite mărfuri, fără ca să aibă brevet ori permis.

Având în vedere, că ordonanță Min de comerț No. 24749/903 depozitele publice le înșiră în categoria întreprinderilor cari în baza § 25 a legilor industriale precum și în baza ordinului Min. de Comerț No. 93163/1921 reclamă permis de stabiliment, se somează susamintele bănci și întreprinderi, că cu înmagazinarea mărfurilor nu se pot ocupa numai în cazul dacă posedă permis special în caz contrar voi lua măsuri pentru imediată sistare a activității precum și pentru amendarea lor.

Oradea-Mare, la 28 Noembrie 1923.
Popa,
șeful antizietii orașului.

Situația problemei muncitorești

Ne-am propus ca, pe cât spațiul ne va permite să ne ocupăm și de chestiunea muncitorească. Am publicat în diferite rânduri articole cari tratau această chestie. Azi primim la redacție următorul articol trimis de un membru român al muncitorimeii. Îl publicăm cu plăcere, dorind ca din diferitele opinii să răsară o cât mai bună lumină. Într'un număr viitor ne vom da din nou părerea comentând acest articol.

Red.

Știm că sistemele istorice, prin cari a fost tratată, mai bine zis tolerată muncitorimea, au fost diferite, evoluând mereu. Cum s'a produs această evoluție de sistem? Muncitorimea cerându-și drepturi la o viață mai omenească, a primit totdeauna mai puțin decât a cerut, și adesea în loc de drepturi i-s'a aplicat regime. Prin urmare, dacă n'ar fi cerut drepturi nu i-s'ar fi aplicat nici regime.

De repetite ori ziarul „Vestul României” s'a ocupat de chestiunile muncitorești, cu deosebire de cele culturale, tratându-le cu obiectivitate și intenție bună. Această atitudine a ziarului este privită cu simpatie vie atât de către muncitori, cât și de opinia publică.

In ziua de astăzi, cât și în trecut, principiile de cari e condusă guvernarea politicii în Stat fructifică bunăstarea materială și culturală a cetățenilor. Și cum, de exemplu, clasa muncitorească dela noi nici astăzi nu se prezintă ca și când ea ar fi împărțită satisfăcător de această bunăstare materială și culturală, rezultă că ea nu este îndestulată decât într'un grad foarte mic.

In acest senz scriu aceste rânduri, prin cari voi relata într'o schiță scurtă, situația în care se află problema muncitorească.

Se afirmă din multe părți, că, nereușita soluționării problemei muncitorești (exemplul e tot dela noi) într'o măsură satisfăcătoare pe cale politică se datorește obstacolului mentalității utopice pe care o posedă unii reprezentanți firești ai clasei muncitorești. Poate că relativ e adevărat, mai ales întrucât se la în considerare utopia extremiștilor, dar se trece cu vederea că grosul muncitorimeii nu este extremistă. De altă parte se spune, că situația și drepturile vitale pe cari le are în prezent muncitorimea sunt suficiente, pentru ca statul să se consolideze și să progreseze în liniște. Aceasta este o greșeală, care poate să aibe urmări și repercusiuni fatale. Este o mare nemulțumire cauzată de juste nevoi și reale lipsuri în rândul muncitorimeii și azi.

Incontestabil se recunoaște astăzi, că, clasa muncitorească este călăuzită de ideologia sa socialistă, și pretențiunile ei la drepturi, prin cari să-și asigure o existență mai bună, se caracterizează prin așa numită lupta de clasă. Din timpurile străvechi și cele mai îndepărtate, implacabilul Destin a dispus ca, această clasă de oameni să fie *clasa cea de jos*, iar celelalte clase de oameni să fie *sus puse*. Dar în era noastră modernă, când în concepția despre lume și viață domină legile universului etern a lui Newton și adevărurile biologice ale lui Darwin, repet, astăzi nu e mirare faptul, că această clasă luptă deschis pentru o cât de mică emancipare a sa.

Politica ce guvernează în Stat poate influența și poate deplasa o altă ideologie politică opozantă și în același timp pasivă, o poate conforma principiilor de Stat primordiale. Și în acest caz, în scopul unei adevărate înțelegeri cu muncitorimea, cadrul ideologiei politice a muncitorimeii — care, se spune, că stă diametral opus intereselor superioare ale Statului, — a masei moderate a muncitorimeii, ce este în majoritate față de cea extremistă, printr'o politică de Stat conciliantă ar putea fi mărginit și

Scopul acestei emancipări este să se ridice puțin din tărâșul său ce-l face pe suprafața cea mai de jos a solului pământesc și din greul ce-l îndură prin acest tărâș. Și constatând aceasta, nu cred că există suflet nobil, fie acela cel mai încarnat tradiționalist, care să nu consimtă la ajutorarea umanizării acestei mase considerabile de ființe omenești.

Să vedem însă cauzele cari fac, ca această luptă de clasă să se mențină.

ideologia însăși ar fi adusă la un curs paralel cu interesele Statului. Așa se vede că la noi nu se înțelege această metodă politică, dar în raport cu aspectul unei politici occidentale, procedeul politic care se exercită față de muncitorime este anacronic. Anacronismele în zilele noastre nu pot dura mult și sunt discreditate.

Singur numai balanța democratică poate să susțină, într'adevăr, echilibrul unui Stat. Și într'un asemenea Stat democratic numai forma de guvernare parlamentară, când în Parlament sunt reprezentate toate categoriile de vederi politice proporțional numărului aderenților lor, poate să facă dreptate socială. Un exemplu bun în această privință este Statul cehoslovac.

La noi în România, pentru ca țara noastră să poată fi numită democratică, nu e de-ajuns ca un singur dr. Pistiner să reprezinte în Parlament muncitorimea țării întregi. Se pare, că numai atunci când muncitorimea își va avea și ea prin cine să lupte în Parlament cu rezultat, pentru drepturile ei, numai atunci vom putea ajunge la o adevărată armonie și colaborare socială, pe cari toți o dorim spre binele patriei.

Labor.

ULTIMA ORĂ

Serbarea școlară
dela 1 Decembrie

La ora 4^{1/2}, în fața unei săli tixite s'a început desfășurarea programului.

Au luat parte P. S. S. Roman Ciorogariu, col. Salomon comandantul diviziei 17 infanterie, prof. Hurmuzescu din București, dr. Fildan Emil, procuror general, A. Catana, prefectul poliției, etc. și un imens public în care am recunoscut și mai mulți minoritari.

Corul, sub conducerea d-nei și d-lui Strat a fost viu aplaudat, iar dansurile naționale au fost bisate de public.

D. Aurel Popa, profesor la liceul Gojdu în cuvântarea sa a avut inspirația fericită începând cu citatul din Seneca: Calamitățile ne pregătesc gloriile. Într'adevăr; trecutul nostru este un lung cortegiul de suferințe și sângeri. Trebua deci să ne aducă încununarea... Și ziua de 1 Decembrie este floarea cea veșnică cu care ne-am încununat tot trecutul de chinuri.

Au urmat recitări, reușite, după această cuvântare prin care se arăta însemnătatea zilei.

Profesorul Hurmuzescu, dela Universitatea din București trimis ca conferențiar de Universitatea liberă și-a desfășurat apoi conferința, întrerupt fiind adeseori de aplauzele publicului.

Delegații maghiari la Rege.

Eri a primit Regele delegația partidului maghiar, a bisericii catolice și reformată sub conducerea d-lor Ugron Ștefan, Nagy Carol și Gyárfás Elemér.

PRODUS ELE FABRICEI DE BEBE

CZELL
DIN CLUJ

Din cauza calităților lor neîntrecute sunt Mărcile Conducătoare

Berea nutritivă „Hercules”
și Berea deschisă „Monoștor”

Cine dorește să bea bere bună să ceară pretutindeni numai pe acestea.

Lloyd 1749.—18.

Depou principal „ORIENT” S. A. pentru Industrie și Comerț
la Oradea-Mare Str. Gllányi, 5—7. Telefon 3-98.

TELEFON 3-98

TELEFON 3-98